

Draudimas manipuliuoti rinka ir sankcijos

Remiantis REMIT reglamentavimu

Giedrė Kurmė
Generalinė direktorė

REG prekyba dujų biržoje (praktinis seminaras)
2018 m. gruodžio 6 d.

TURINYS

1.	REMIT REGLAMENTAVIMAS	3
2.	DRAUDIMAS PIKNAUDŽIAUTI RINKA	6
2.1.	Draudimas manipuliuoti rinka	8
2.2.	Viešai neatskleista informacija	17
3.	SANKCIJOS	23

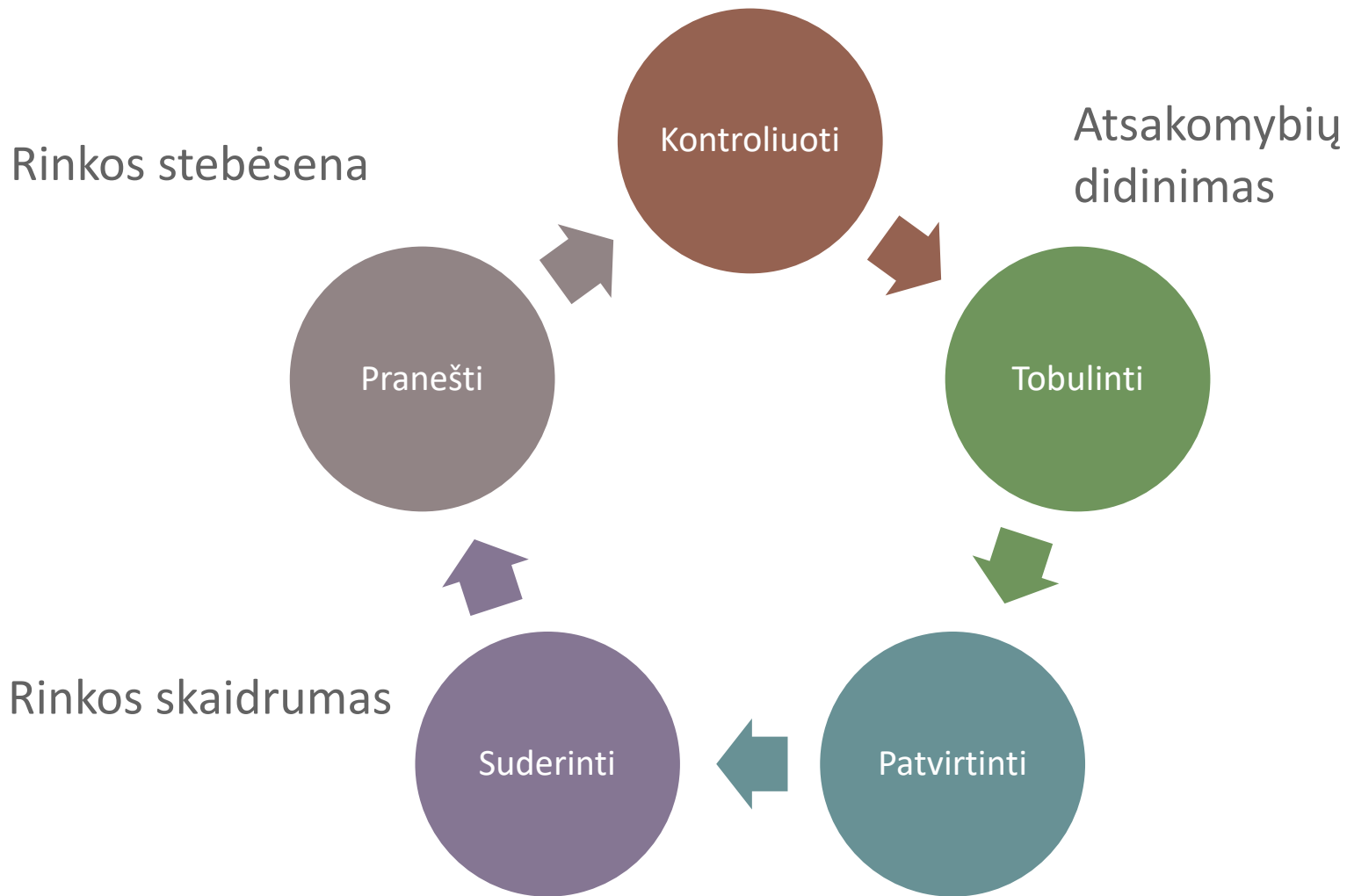
REMIT reglamento tikslas

REMIT yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo, įsigaliojęs 2011 m. gruodžio 28 d. Jis numato **pastovią** Europos Sąjungos mastu **vykstančią didmeninių rinkos produktų stebėseną**, kuri:

- apibrėžia **piktnaudžiavimą rinka**, kuri gali būti traktuojama kaip **manipuliavimas rinka**, **bandymas manipuluoti rinka** ir prekyba, naudojantis viešai neatskleista informacija;
- draudžia piktnaudžiavimą rinka;
- reikalauja efektyviai ir laiku **paskelbti viešai neatskleistą informaciją**;
- **įpareigoja** bet kuriuos asmenis, profesionaliai tvarkančius su didmeniniais energetikos produktais susijusius sandorius ir pagrįstai įtariančius, kad sandoris gali pažeisti REMIT 3 ar 5 straipsnius, nedelsiant apie tai **pranešti nacionalinei reguliavimo institucijai**.

REMIT įgyvendinimas yra būtinas, siekiant Europos energijos vartotojams užtikrinti efektyviai ir skaidriai veikiančias rinkas.

Reguliavimo tikslas

DRAUDIMAS PIKNAUDŽIAUTI RINKA

Piktnaudžiavimas rinka

- Piktnaudžiavimas rinka – tai sąvoka, aprėpianti neteisėtą elgesį didmeninėse rinkose. Toks elgesys mažina rinkos skaidrumą ir griauna stabilumą bei pažeidžia rinkos dalyvių interesus.
- Neteisėtas elgesys didmeninėse energetikos rinkose:
 - ▶ Manipuliavimas rinka;
 - ▶ Pasinaudojimas viešai neatskleista informacija;
 - ▶ Neteisėtas viešai neatskleistos informacijos atskleidimas.

DRAUDIMAS PIKNAUDŽIAUTI RINKA: Manipuliavimas rinka

Manipuliavimas rinka

- Manipuliavimas didmeninėse energijos rinkose siejamas su asmenų veiksmais, kuriais dirbtinai palaikomas kainų lygis, kuris neatitinka paklausos ir pasiūlos, esančios didmeninėse energijos rinkose.

Galimas manipuliavimas rinka

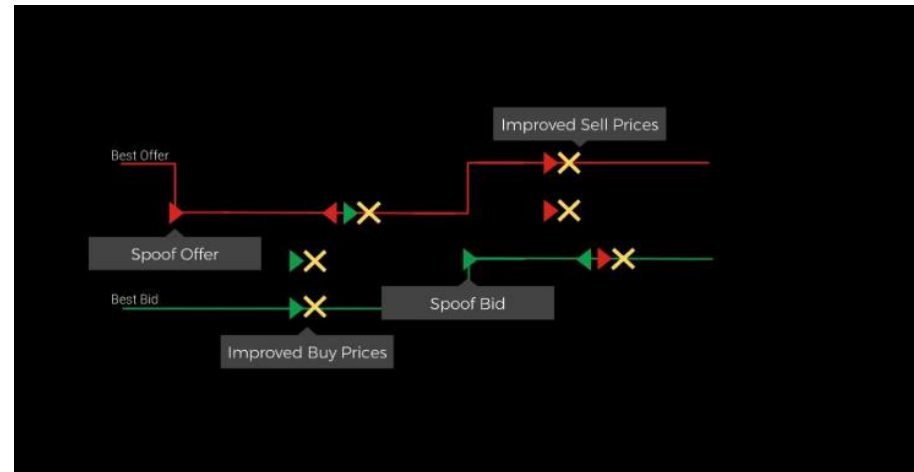
- Manipuliavimas rinka gali pasireikšti ir **be sandorio, paklausos ar kainos poveikio**, todėl reikia atsižvelgti į tai, kad tam tikri sandoriai, atsižvelgiant į rinkos ypatybes ir aplinkybes, gali būti laikomi manipuliavimu rinka ar bandymu manipuluoti pagal **REMIT 2 straipsnio 2 ir 3 dalis**.

Manipuliavimu rinka pavyzdžiai:

- Sukurti iliuziją, kad rinka yra likvidi ir aktyvi;
- Sukurti iliuziją, kad rinka pereina į pardavimo ar pirkimo pusę;
- Neteisingų signalų siuntimas kitiems rinkos dalyviams su kainomis, kurios skiriasi nuo vyraujančios rinkos kainos;
- Siekis paveikti vidutinę kainą;
- Iš anksto sutarta prekyba.

Netikri sandoriai: sluoksniavimas ir klaidinimas (Spoofing/ Layering)

- ▶ Dalyvis įveda vieną matomą užsakymą arba matomų užsakymų seriją, kuri arba sukuria naują geriausią pasiūlymą arba žymiai padidina likvidumą, pateiktam ankstesniam esamam geriausiam pasiūlymam. Trumpo laikotarpio bėgyje - jo siūlymas atšaukiamas ir tas pats dalyvis vykdo prekybą priešingoje pusėje.
- ▶ Šis modelis yra manipuliacinis, nes įvykdomas palankesnėmis kainomis, nei kitas dalyvis galėjo gauti, jei nebūtų pirmojo užsakymo.
- ▶ Dalyvis įvykdo sandorį už gerokai didesnę kainą nei teikė pasiūlymą, dėl to iškraipoma rinkos pasiūla ir paklausa.

Mažesni siūlymai prieš pateikiant didelius siūlymus ir atvirkščiai (Small bids ahead of placing large offers and vice versa)

- Dalyvis pateikia daug mažų arba daug didelių pasiūlymų, kurių kaina neatitinka esamos rinkos kainos. Tos kainos būna žymiai didesnės arba mažesnės už prieš tai buvusį pasiūlymą, tai sukuria klaidingus signalus rinkoje ir turi įtakos paklausai, pasiūlai ir kainai.

Pre-arranged trading (Iš anksto sutarta prekyba)

- Prekyba vyksta susitarus rinkos dalyviams: vienas dalyvis sutinka atlikti sandorį už padidintą kainą, taip iškreipdamas rinką.
- Iš anksto surengta prekyba gali sukelti klaidingą ar klaidinamą signalą ir dėl to gali būti REMIT pažeidimas, nes jis rodo, kad tiekimas rinkoje ir (arba) kaina, nėra prieinama visai rinkai.

Transactions involving fictitious devices/deception (fiktyvūs sandoriai)

- Didelio prekybos pavedimų skaičiaus pateikimas ir (arba) atšaukimas ir (arba) atnaujinimas siekiant sukurti netikrumą kitiems dalyviams, sulėtinti jų veiklos procesą ir (arba) maskuoti savo strategiją – paprastai tokie atvejai vadinami masiniais fiktyviais pavedimais (angl. „quote stuffing“);
- Prekybos pavedimų ar prekybos pavedimų serijos teikimas arba sandorių ar sandorių serijos vykdymas, dėl kurio gali atsirasti arba sustiprėti tendencija, o kiti dalyviai gali būti paskatinti paspartinti ar **pratęsti** tendenciją siekiant gauti galimybę poziciją uždaryti arba atidaryti palankia kaina – paprastai tai vadinama impulso kūrimu (angl. „momentum lignition“).

Dissemination of false and misleading information

- Klaidinančių duomenų platinimas:
 - ▶ platinti neteisingą / klaidinančią informaciją per žiniasklaidą. Tai apima elgesį: informacijos skleidimas internete arba spaudos pranešimo paskelbimas, kuriame yra neteisingų ar klaidinančių teiginių apie bendrovę, kuri prekiauja biržoje.

DRAUDIMAS PIKNAUDŽIAUTI RINKA: Viešai neatskleista informacija

Viešai neatskleista informacija

- Asmenims, turintiems viešai neatskleistos informacijos, susijusios su didmeniniu energetikos produktu, draudžiama:
 - ▶ **naudotis ta informacija** savo ar trečiosios šalies vardu tiesiogiai ar netiesiogiai įsigyjant ar perleidžiant arba bandant įsigyti ar perleisti didmeninius energetikos produktus, su kuriais ta informacija susijusi;
 - ▶ **atskleisti tą informaciją** bet kuriems asmenims, nebent tai daroma vykdant įprastas jų profesines ar darbines pareigas;
 - ▶ **rekomenduoti ar paskatinti kitą asmenį**, remiantis viešai neatskleista informacija, įgyti ar perleisti didmeninius energetikos produktus, su kuriais ta informacija susijusi.
- Rinkos dalyviai turi pareigą viešai privalo atskleisti viešai neatskleistą turimą informaciją apie verslą ar įrengimus.

Kas laikoma viešai neatskleista informacija?

- **Viešai neatkleista informacija gamtinių dujų sektoriuje laikoma:**
 - ▶ Gamtinių dujų **PSO** skelbiama **informacija**, susijusi su perdavimo sistemos operatorių planiniais ir neplaniniais magistralinių dujotiekių remontais ar kitų vartotojų sistemų prijungimo darbais, dėl kurių ribojamas gamtinių dujų perdavimas; taip pat informacija susijusi su pajėgumų ribojimais ir ribojimų pasikeitimais jungiamuosiuose vamzdynuose
 - ▶ **Rinkos dalyvių** skelbiama informacija, rinkos dalyvių skelbiama informacija, susijusi su **neplaniniais arba planiniais** gavybos šaltinių, perdavimo, tiekimo režimo ir vartojimo objektų įrenginių, kurių suminė instaliuota galia, jei ji nėra ribojama perdavimo ar skirstymo infrastruktūros pajėgumų, yra 100 MW (**876.000 MWh per metus**) arba didesnė, ribojimais ir (ar) sustojimais, kurie **20 procentų** pakeičia gavybos, biodujų gamybos, perdavimo, tiekimo ar vartojimo paros dujų kiekį.
 - ▶ **SGD terminalo operatoriaus** skelbiama informacija, susijusi su planiniais ir neplaniniais SGD terminalo dujotiekių remontais arba SGD tiekimo režimo pasikeitimais, dėl kurių gali būti 20 procentų sumažintas, apribotas arba nutrauktas tiekimo ar vartojimo paros dujų kiekis bei informacija, susijusi su SGD krovinio pristatymo sutrikimais, kai nėra realių priemonių išvengti gamtinių dujų tiekimo nutraukimo
 - ▶ Kita rinkos dalyvių skelbiama informacija, kuri, rinkos dalyvio nuomone, pagrįstai gali turėti įtakos didmeninių energetikos produktų kainoms bei prekybos gamtinėmis dujomis biržoje ir pagal dvišales sutartis rezultatams.

(Remiantis VKEKK 2016 m. gruodžio 22 d. patvirtintu Prekybos elektros energija ir gamtinėmis dujomis priežiūros taisyklių 8.1 ir 8.2 papunkčiais)

Viešai neatskleistos informacijos pavyzdžiai

- **Viešai neatskleista informacija susijusi su:**
 - ▶ Įrenginių gedimai
 - ▶ Įrenginių planiniai remontai
 - ▶ Tinklo atsijungimai
 - ▶ Jungčių ribojimai
 - ▶ Kita rinkos informacija
- **Praktiniai pavyzdžiai:**
 - ▶ **Skelbiama** specializuotoje platformoje - jeigu gamtinių dujų metinis vartojimas yra didesnis negu 876.000 MWh per metus arba jam priklausančio įrenginio instaliuota galia siekia 100 MW ir įrenginys yra atjungiamas, o dujų suvartojimas pasikeičia 20 proc., tokią informaciją reikia pranešti specializuotoje platformoje.
 - ▶ **Nereikia** skelbti – jeigu ūkio subjekto metinis gamtinių dujų vartojimas siekia 50.000 MWh, tokiu atveju informacijos apie dujų vartojimo pokytį, kuris siekia 20 proc. ar daugiau, skelbti specializuotoje platformoje nereikia.
 - ▶ **Nereikia** skelbti – jeigu yra atjungiami įrenginiai, kurių suminė instaliuota galia yra mažesnė nei 100 MW.

Kaip įgyvendinamas viešas paskelbimas?

- Viešai neatskleista informacija yra **laikoma paskelbta viešai**, jei tokia informacija buvo padaryta **prieinama plačiam teikiančių pavedimus subjektų ratui**.
- Rinkos dalyvis viešai neatskleistą informaciją privalo **skelbti viešai rinkos operatoriaus specializuotoje platformoje**, skirtoje pateikti viešai neatskleistą informaciją, kurią administruoja rinkos operatorius. Laikoma, kad rinkos dalyvis viešai neatskleistą informaciją paskelbė viešai, jei ši informacija buvo pateikta rinkos operatoriumi **per 1 val.** nuo sprendimo priėmimo ir (ar) fakto atsiradimo rinkos operatoriaus nustatyta forma ir būdu. *(Remiantis VKEKK 2016 m. gruodžio 22 d. patvirtintu Prekybos elektros energija ir gamtinėmis dujomis priežiūros taisyklių 9 ir 10 papunkčiais)*

Viešai neatskleistos informacijos portalas

Public UMM

Subscribe ▼

Filter ▼ ▼

Export all data to file:

UMM color explanation: ■ Other ■ Gas - Consumption unavailability

	Publication date/time	Message ID	Event status	Type of event	Type of Unavailability	Event start	Event stop	Unavailable capacity	Balancing zone	Affected Asset or Unit	Market participant
1.	2018-11-20 09:32:25	OTH-UMM-XXXXXX-000000074_002	Active			2018-11-22 06:00:00	2018-11-22 15:00:00				UAB Kauno termofikacijos elektrinė
2.	2018-11-20-07:50:12	OTH-UMM-XXXXXX-000000074_001	Active			2018-11-24 06:00:00	2018-11-24 15:00:00				UAB-Kauno-termofikacijos elektrinė
3.	2018-11-13 13:04:09	OTH-UMM-XXXXXX-000000073_001	Active			2018-11-15 05:00:00	2018-11-15 10:00:00				"Lietuvos energijos gamyba", AB
4.	2018-11-13 12:55:18	GAS-UMM-CONSUU-000000069_006	Active	Consumption unavailability	Planned	2018-11-06 04:00:00	2018-11-13 13:00:00	19178810 KWh/d	21Y00000000079U	G-9	"Lietuvos energijos gamyba", AB
5.	2018-11-13 08:09:31	OTH-UMM-XXXXXX-000000072_001	Active			2018-11-17 07:00:00	2018-11-17 11:00:00				"Lietuvos energijos gamyba", AB
6.	2018-11-13-08:03:29	GAS-UMM-CONSUU-000000069_005	Active	Consumption unavailability	Planned	2018-11-06 04:00:00	2018-11-14 22:00:00	19178810 KWh/d	21Y00000000079U	G-9	"Lietuvos energijos gamyba", AB
7.	2018-11-12-10:04:02	GAS-UMM-CONSUU-000000069_004	Active	Consumption unavailability	Planned	2018-11-06 04:00:00	2018-11-13 22:00:00	19178810 KWh/d	21Y00000000079U	G-9	"Lietuvos energijos gamyba", AB
8.	2018-11-12 01:19:46	OTH-UMM-XXXXXX-000000071_002	Dismissed			2018-11-12 05:00:00	2018-11-12 22:00:00				"Lietuvos energijos gamyba", AB
9.	2018-11-12-00:56:33	GAS-UMM-CONSUU-000000069_003	Active	Consumption unavailability	Planned	2018-11-06 04:00:00	2018-11-12 22:00:00	19178810 KWh/d	21Y00000000079U	G-9	"Lietuvos energijos gamyba", AB
10.	2018-11-11-21:59:56	GAS-UMM-CONSUU-000000069_002	Active	Consumption unavailability	Planned	2018-11-06 04:00:00	2018-11-12 02:00:00	19178810 KWh/d	21Y00000000079U	G-9	"Lietuvos energijos gamyba", AB
11.	2018-11-07-09:30:33	OTH-UMM-XXXXXX-000000071_001	Active			2018-11-12 05:00:00	2018-11-12 22:00:00				"Lietuvos energijos gamyba", AB
12.	2018-10-18 12:28:41	GAS-UMM-CONSUU-000000070_002	Active	Consumption unavailability	Planned	2018-10-18 05:00:00	2018-10-18 12:20:00	19178810 KWh/d	21Y00000000079U	G-9	"Lietuvos energijos gamyba", AB

<https://umm.getbaltic.com/public-umm>

BALTIC GAS EXCHANGE

Atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus

- Už nustatytus REMIT pažeidimus VKEKK gali skirti sankcijas, numatytas Energetikos įstatymo 36 straipsnio 2 dalyje:

Nuo 289 EUR iki 2 procentų metinių pajamų

Už duomenų nepateikimą, už neužsiregistravimą CEREMP, kt. REMIT pažeidimus

Nuo 579 EUR iki 10 procentų metinių pajamų

Už prekybą naudojantis viešai neatskleista informacija, tokios informacijos tinkamą neatskleidimą ir (ar) manipuliavimą (piktnaudžiavimą) didmeninėje energijos rinkoje

Ačiū už dėmesį!

Giedrė Kurmė

Generalinė direktorė

Mob. +370 655 65103

El. paštas: giedre.kurme@getbaltic.com

GET Baltic